

תוכן העניינים

יא		פתח דבר
	מוריה – במלאת שלושים להסתלקותה (י"א בתמוז התשס"ז)	גדעון ליבזון
1		
9	יציאות "שתיים שהן ארבע"	אברהם גולדברג
11	דברים ליום השנה לאימא (אור לי' סיון תשס"ח)	נעה בר-תקוה
	לדמותה של מוריה ז"ל: מתוך דברי הספד בשלושים להסתלקותה	תרצה וינר
15		
	סתם מיתה – סקילה או חנק: לבחינת רבדיה של משנת סנהדרין	מנחם כהנא
17		
		שמא יהודה
27	"הרי את בן...": לכינוי הגוף הפרוד לנוכח בלשון חכמים	פרידמן
56	"הושבה" (ירושלמי ברכות ב, ג)	דוד רוזנטל
61	"אדבריה"	ירחמיאל ברודי
70	"לברך את עמו ישראל באהבה"	ברכיהו ליפשיץ
75	על השם "נחמתא" בקדיש	משה בר-אשר
98	עקבות משיחך ובעקבות משיחא: עיון לשוני	רבקה בליבוים
	סיומות מקראיות כמנתכות משמעם בפיוטי העבודה הקצרה	בנימין בר-תקוה
123		
	פייטן בשליחות דורו: שמואל השלישי בין סגנון אישי ללשון הזמן	יוסף יהלום
148		
166	תרגום רב סעדיה גאון לתורה: מענה לפולמוס מוסלמי? את מה, או על מה, שמרו בגתן ותרש? בחירה פרשנית	מרים גולדשטיין חגי בן-שמאי
176	מעניינת של רשב"ם ואביו זקנו	
		מרדכי עקיבא
186	שני עיונים בערבית יהודית בכתבי הרמב"ם	פרידמן
	"זה יעזור לך כשלג דאשתקד" או "יעזור לך כמו כוסות רוח למת"? על הדימויים בעברית שנשאלו מיידיש	חנה פרסטיי
202		
219	תאוריה ופרקטיקה בקריאת סיפורת עברית מתורגמת	רבקה מעוז
237	גילוי וכיסוי בלשון נוסח א"ב יהושע	ניצה בן-דב
	זיקת מטפורות של זמן בעברית החדשה למטפורות בלשון המקרא	עדינה עבאדי
246		
265	מבנים להבעת הדדיות ויחסים סימטריים בעברית	רבקה הלוי

פתח דבר

ספר זה מוקדש לזכרה של מוריה ליבזון ז"ל, תלמידת חכמים שנסתלקה בלא עתה. שבעה עשר מאמרים מכונסים בו, כמניין טו"ב. לפני המאמרים המדעיים באים דברים לדמותה של מוריה, כרעיה, כבת, כאם וכחברה.

גם אנחנו, כעמיתיה לעבודה באוניברסיטה העברית, זכינו להכירה ולהוקירה. האוניברסיטה הייתה ביתה השני, ובה עבדה במסירות אין קץ. ארבע עשרה שנה התמודדה מוריה בגבורה עם מחלתה, ואף שגופה הלך ותשש, מעולם לא נתנה את רוחה להיכנע, ולא נעדרה אפילו יום אחד מעבודתה, זולתי בשבוע האחרון ממש. כלפי חוץ איש לא יכול היה להבחין במחלתה, בוודאי לא תלמידיה. מוריה השאירה אחריה חמישה ילדים ועוד נכדים.

מוריה נולדה בירושלים בשנת תש"ט להוריה אברהם ורבקה גולדברג, למדה מוזיקה באקדמיה למוזיקה, ולשון וספרות עברית באוניברסיטה העברית. היא סיימה את לימודי התואר הראשון בשנת תשל"א, לימודים לתעודת הוראה בשנת תשל"ד, ואת לימודי התואר השני בלשון עברית בשנת תשמ"ו.

מוריה לימדה לשון עברית בבית הספר התיכון "פלך" ובמכון גולד שבירושלים. בשנת תשמ"ח החלה לעבוד ביחידה להוראת עברית; בשנת תשמ"ט התקדמה לדרגת "מדריך", ובשנת תשנ"ד – לדרגת "מורה".

במרוצת השנים היא שימשה מורה ללשון עברית באוניברסיטאות פרינסטון (תשמ"ב-תשמ"ג, תשמ"ו-תשמ"ז), פנסילבניה (תשנ"ח) ומיאמי (תשנ"ט). בשנים האחרונות עבדה ביחידה להוראת עברית, בתכנית ללימודים מתקדמים, והשקיעה בתלמידיה ממיטב זמנה ומרצה. בשנת תשנ"ז ריכזה את אולפן החורף, וזכתה לשבחים רבים על עבודתה. בשנת תש"ס הוכרזה מורה מצטיינת, וקיבלה מכתב מדיקן האוניברסיטה על הצטיינותה. מוריה מילאה תפקידי ניהול ביחידה להוראת העברית ועבדה ביחידה עד לימים ספורים לפני פטירתה בי"א בסיון תשס"ו.

שיעוריה של מוריה היו רוויי ידע, ספוגי אהבה ללשון העברית ואהבה לתלמידיה. מוריה טיילה בין רובדי העברית בקלות ובבקיאות ובכולם הרגישה בנוח. היא התייחסה אל העברית החדשה ולימדה אותה כשפה שנשענת על הרבדים הקודמים שלה, לא ניתקה בשיעוריה את ההיבט הדיאכרוני מן הדיון בסינכרוני והסתיעה בידע הרחב שלה במקורות להעשיר את הנלמד. תלמידיה יצאו נשכרים, שכן פתחה בפניהם פתח מזמין ומרתק לאוצרות התרבות והלשון הקדומים, לצד חן הישראליות. הם נדבקו באהבתה לשפה.

ספר זה משקף את גישתה לעברית: לצד מאמרים מובהקים בעברית חדשה מצויים

בו מאמרים העוסקים בתקופות שונות, בנושאים הנוגעים בלשון בדרך זו או אחרת. כך לימדה מוריה וכך אופיו של הספר שבא לכבד את זכרה. מוריה הייתה יחידה ומיוחדת, ואין תמה שגדולים וטובים שהכירו צד מצדי אישיותה המלבבת, ניאותו לייחד מאמר לזכרה.

המאמרים חדשים לגמרי וכולם עוסקים בחקר תחום מתחומי הספרות והלשון העברית לתולדותיהן, למן המקרא, המשנה והתלמוד, דרך פרשנות ימי הביניים, ועד העברית החדשה. המאמרים ערוכים בסדר כרונולוגי של תוכנם העיקרי, אף שיש מאמרים מתקופות שונות העשויים להתקשר לעניין אחד או מאמר אחד החולש על יותר מתקופה אחת.

אנו מודים למחברים הנכבדים על נכונותם לתרום מפירות מחקרם לחיבור זה ועל שיתוף הפעולה המתמשך לאורך הכנת הספר. תודתנו נתונה למר אברהם בן־אמתי על טיפולו המסור במאמרים בשלבי העריכה וההתקנה.

וחובה נעימה לנו להודות למשפחה על הירתמותה למימון הוצאת הספר ולבית הספר לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג ולעומדים בראשו, פרופ' יונתה לוי וסגנה, מר שמעון ליפסקי, על תמיכתם הנדיבה בהוצאה לאור של הספר. תודתנו נתונה גם לגב' עירית בריס ולגב' קטי מויאל שהכינו את הסדר במסירות ולגב' ליזה מוהר, מנהלת ההוצאה לאור של האקדמיה ללשון העברית.

ערב ראש השנה תשע"א העורכים